

ningens Skyld, men at Lovgiveren paa mange Maader og til forskjellige Tider har opmuntret Godseierne til at sælge det, og ikke alene opmuntret dem dertil, men ogsaa tilstaaet dem visse Fordele, naar de vilde sælge. Den ærede Rigsdagsmand kan maaskee sige: Ja, Lovgiveren har tilstaaet visse Fordele for at sælge til vedkommende Fæster eller Brugere; saa siger jeg: Ja, i Reglen har Lovgiveren gjort det; men Lovgiveren har ogsaa opmuntret Godseierne til at sælge til Andre og derfor tilstaaet dem accurat den samme Fordeel. Jeg skal i den Henseende henlede den ærede Rigsdagsmands Opmærksomhed paa Rescriptet af 9de Marts 1791, som siger, at de Godsetere, der ville sælge deres Bøndergods med Forbehold af Hovedgaardens Frihed, hvilket tidligere kun var tilladt for de Godseiere, der solgte til Fæstere eller Brugere selv, skulde herefter have Ret til ogsaa at sælge Bøndergods til Andre og dog nyde de samme Fordele, som naar de solgte til Fæsterne selv. Det er altsaa ganske afgjort, at den Indskrænkning, der paahviler Bøndergodset, er en Indskrænkning, som kun eksisterer og varer saalænge, som Godseieren finder sin Fordeel ved at beholde sit Gods, saa længe han hellere vil nøies med en ringere Indtægt og have sin Capital sikret; han staaer i det samme Tilfælde som enhver anden Eier, der foretrakker en lavere Indtægt imod at have fuldkommen Sikkerhed for Capitalen; men saasnart vi forbre, at han skal opgive denne Sikkerhed for sin Capital, saa maa han naturligvis forbre en større Indtægt af Godset, og efter alle fornuftige Regler maa han have et billigt Krav derpaa. Altsaa der hviler en Indskrænkning paa Godset, saalænge Godseieren vil beholde det som sin Eiendom; men der er ingen Indskrænkning, der er inlet Afdrag, ingen Brøf at fradrage Værdien i det Dieblif, han vil sælge det. Den ærede Rigsdagsmand vilde ogsaa gjøre gjældende, at Bøndergodset kun maatte sælges til en saadan Priis, at det kunde ernære Bondestanden; ja, det er ganske vist, at det vilde være meget ønskeligt, om den ærede Rigsdagsmand kunde indrette det saaledes; men naar vi nu sælge Bøndergodset fra de offentlige Stiftelser, tvinge dem til at sælge Bøndergodset, maaskee for $\frac{1}{8}$ eller $\frac{1}{10}$ af hvad

det er værd, ja, saa kunne Kjøberne nok være tjente dermed, saa kunne de vedkommende Gaarde nok ernære dem, men naar de samme Kjøbere maaskee Dagen derefter sælge Gaardene til deres fulde Priis, ja, saa kunne de Bondesfamilier, der komme paa Gaardene, efter den ærede Rigsdagsmands Anskuelse ikke ernære sig paa Bøndergodset; altsaa det formaal, at sikre Bønderbefolkningen et godt Udkomme, det vilde vi ikke have opnaaet, og det kunne vi ikke opnaae paa den Maade, det er aldeles umuligt. Vi kunne skænke de offentlige Stiftelsers Gods, ligesom vi tildeels have gjort ved Statens Gods, til de nuværende Fæstere, men at varetage Bønderbefolkningens Tarv saaledes, at vi kunne være sikre paa, at den altid kan sidde i gode Omstændigheder, det kunne vi ikke, thi i det Dieblif, der indgaaes en ny Handel, vil Virkningen af vor Gave være høyet. Den ærede Rigsdagsmand har, saavidt jeg husker, spurgt, om jeg kunde være bekendt fremdeles at modsætte mig Taxationen; jeg maa dertil svare, at jeg kan være det bekendt; den Taxationsmaade kan jeg være bekendt at modsætte mig; skal der være en Taxation, saa skal det være en Fastsættelse af Eiendommen til dens sande Værdi, men dersom Taxationen bliver sat saaledes, saa, siger jeg, er det ubilligt ligeoverfor Bonden, saa vil der fordrø Mere af ham, end der vil fordrø, naar Ministeren bestemmer den. Ministeren kan tage Billighedshensyn; det kan Taxationen ikke, det vil sige, dersom det er Alvor, at der skal foretages en virkelig Taxation, dersom det er Alvor, at det skal være Taxationsmænd og ikke Skjønsmænd; vil man have en Taxation, saa, siger jeg, udsætter man sig for at blive uretfærdig enten mod Stiftelsen, naar Prisen bliver sat for lavt, eller mod Bonden, naar den bliver sat for høit. Der skal tages et vist Billighedshensyn i disse Sager, som ikke kan tages ved Taxationen, og derfor er den uretmelig og ubillig. Dersom det derimod ikke er de Herrers Mening, at der skal være en Taxation, saa spørger jeg: Hvorfor sige de da ikke reent ud, hvad deres Mening er? Jeg veed meget godt, hvad deres Mening er; det er den, at der, ifølge det fællagtige Begreb, den ærede Rigsdagsmand nærer